

FER BONES PREGUNTES PER PROVOCAR RESPOSTES PRODUCTIVES

En el disseny de tasques productives hi ha un aspecte clau: la necessitat de presentar a l'alumnat bones preguntes, que vagin més enllà de recollir informacions concretes i que estimulin la construcció de coneixements.

Aquest tipus de preguntes han d'incloure verbs que impliquin analitzar críticament, relacionar, deduir, comprovar o actuar. Per tant, és molt important que el professorat plantegi preguntes que portin l'alumnat a mobilitzar diferents tipus d'[habilitats cognitives](#) i diferents tipus de sabers i estratègies de manera interrelacionada, per donar resposta a la situació, el problema o el repte que planteja la pregunta, amb un discurs desenvolupat.

La formulació de bones preguntes és fonamental per guiar l'alumnat en l'aplicació de destreses comunicatives imprescindibles en l'aprenentatge: la lectura, la recerca, el debat, la redacció d'un escrit amb un objectiu comunicatiu concret... Per això, en el TILC, l'enunciat de les preguntes (que ha d'incloure els verbs relacionats amb les funcions cognitivolingüístiques) i la forma que adopten les respostes (estructura textual) requereixen la gestió i l'acompanyament adequats del docent.

Característiques de les bones preguntes

“Entenem per bones preguntes aquelles que són productives, estan contextualitzades i plantegen clarament el que es demana. Exemple: un professor fa una sortida de camp i planteja als seus alumnes: ‘Tots els arbres tenen les fulles iguals?’. La resposta a aquesta pregunta és obvia, es pot respondre amb un simple monosíl·lab i no incita a emprendre una activitat. La pregunta: ‘Podem trobar alguna fulla semblant a aquesta?’, pot promoure l'observació, la comparació, la classificació, la discussió...” (Sanmartí, 2003)

D'acord amb la definició, les bones preguntes:¹

- Són preguntes productives o “autèntiques”: poden ser formulades en forma de problema, i han de facilitar la construcció de respostes a partir dels coneixements apresos, que s'activen de manera creativa, ajudant a reestructurar el coneixement i aportant-ne de nou.

---

¹ Márquez, C.; Roca, M.; Via, A. (2003).

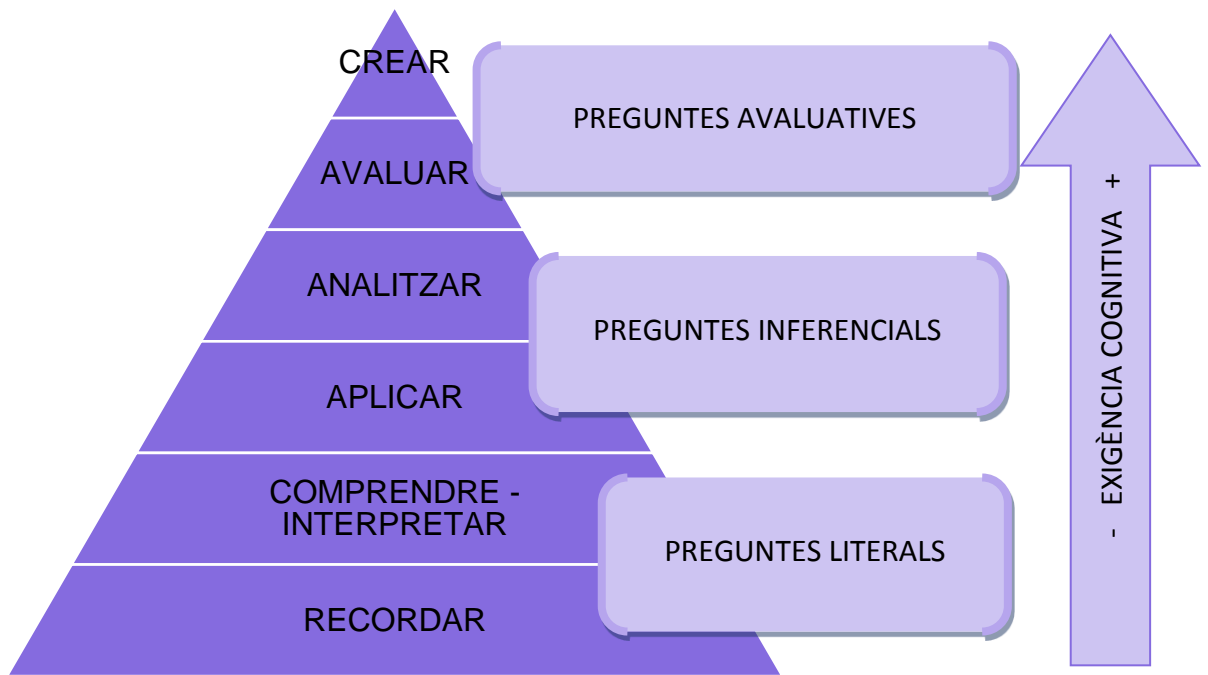
- Han d'estar contextualitzades, per evitar les respostes literals i reproductives del llibre de text. Han de plantejar situacions noves on transferir el coneixement.
- Han de facilitar "pistes" del que ha d'incloure la resposta, per concretar la demanda i orientar l'alumnat, per tal d'evitar incoherències, en les idees que s'inclouen o bé en l'estructura que es presenta, i així aproximar-se a la resposta que esperem.
- Han de ser concretes sobre el que es pretén preguntar: emprar els verbs adients per fer paleses les funcions cognitivolingüístiques (definir, descriure, explicar, justificar, argumentar...) que es volen activar en l'elaboració de la resposta.

Tipus de preguntes en les activitats de lectura

Les preguntes que fem a l'alumnat, o que l'alumnat es pot fer a si mateix, en les activitats de lectura poden classificar-se en tres tipus:

- Literals: són preguntes tancades sobre quelcom que apareix de forma explícita i que no requereix interpretació. La comprensió literal és una capacitat bàsica que tot estudiant ha de dominar, ja que això li permetrà desenvolupar i assolir nivells superiors de comprensió: *Què és...? On diu el text que...?* Malgrat tot, no són bones preguntes per incentivar el raonament d'ordre superior.
- Inferencials: són preguntes que fan referència a la capacitat del lector "per anar més enllà del text", reconèixer els indicis i deduir informació no explícita en el text i que pot interpretar. *Per quina raó...? Com acabarà...?*
- Avaluatives: són preguntes davant les quals l'alumne s'ha de posicionar no només amb el seu domini de la informació i la seva interpretació mitjançant un model, sinó que a més ha d'aplicar valors personals per respondre. Corresponen al nivell més profund de la comprensió: *Creus que és just que...? Quin és el punt de vista de l'autor...?*

Aquests tres nivells de preguntes, habitualment usats en la lectura, es poden aplicar, de fet, en diversos tipus d'activitats en què hi hagi informació interpretable a diversos nivells, i es corresponen amb les habilitats associades als diferents **nivells cognitius** de la proposta de la [taxonomia de Bloom](#):

Tal com es pot deduir, les preguntes literals solen ser preguntes tancades, amb una única resposta possible, mentre que les inferencials i les avaluatives són preguntes obertes i, per tant, més aptes per al desenvolupament de [funcions cognitivolingüístiques](#) com la justificació o l'argumentació, especialment si, en l'enunciat, es reclamen de forma explícita. Per exemple: *Tenint en compte la Declaració Universal dels Drets Humans, **argumenta** si creus que actualment caldria parlar més d'equitat que d'igualtat.*²

Hi ha autors —per exemple, en les proves ACL— que distingeixen un quart tipus de preguntes, les vinculades a la **comprensió reorganitzativa**. Fan referència a la capacitat de sintetitzar la informació, ja sigui esquematitzant-la, resumint-la o reordenant les idees. Estaria a cavall de la comprensió literal i la inferencial.

Ajudar l'alumnat a plantejar-se preguntes

Per bé que és imprescindible que el docent formuli preguntes per plantejar activitats competencials, també és necessari per ensenyar a fer-se preguntes. És a dir, serveix com a modelatge per ajudar els alumnes a formular-ne de pròpies.

Moltes vegades, els alumnes estan acostumats a rebre preguntes de nivell literal i tancades i, per tant, no tenen un model après que els porti a fer-se preguntes d'ordre superior. Proporcionar-los iniciadors de frase de preguntes és un bon

² Pregunta elaborada a partir de l'exemple citat al [Tresor de Recursos](#).

recurs per ajudar-los a visualitzar els tipus de preguntes que es poden plantejar i per afavorir que se'n plantegin d'ordre superior.

Exemples d'iniciadors de frase		
LITERALS	INFERENCIALS	AVALUATIVES
<ul style="list-style-type: none"> • Què és? • Com es diu? • Quins elements formen part de...? • Quina estructura forma...? 	<ul style="list-style-type: none"> • Per què passa...? • Quina és la causa de ...? • Quina seria la conseqüència de...? • Quines són les semblances amb...? 	<ul style="list-style-type: none"> • Què faries tu per...? • Com penses que caldria...? • Creus que seria just...?

Es poden generar ocasions per treballar la formulació i la resposta de preguntes productives en activitats diverses, per exemple:

- En la lectura guiada. Incorporar i encadenar preguntes dels diferents nivells en una activitat de lectura o recerca promou el pensament hipotètic sobre la informació (*què crec que vindrà ara?, com penso que continuarà?*), fonamental per a la construcció d'un model mental del que estem llegint/investigant.
- En la preparació d'una prova. La revisió conjunta de les preguntes que fem a l'examen ajuda els alumnes a ser conscients de la demanda cognitiva que implica cada tipus. Encara més si col·laboren en l'elaboració de preguntes dels diferents nivells.

BIBLIOGRAFIA CONSULTADA:

Us convidem a llegir aquests títols de referència per ampliar la informació:

- JORBA, J.; GÓMEZ, I.; PRATS, A. (eds.). (1998). *Parlar i escriure per aprendre*. Barcelona: ICE de la UAB. Sèrie Eines i Estratègies.

- SANMARTÍ, N, (2020). [Avaluar és aprendre](#). Departament d'Educació. [consulta: 23/1/2023]
- MÁRQUEZ, C.; ROCA, M.; VIA, A. (2003). “[Plantejar bones preguntes: el punt de partida per mirar, veure i explicar amb sentit](#)”. A: Sanmartí, N. (coord.). *Aprendre ciència tot aprenent a escriure ciències. XXII Premi Rosa Sensat de Pedagogia 2002*. Barcelona: Edicions 62.[Consulta: 23/1/2023]
- [TRESOR DE RECURSOS](#). *Preguntes productives*. [Consulta: 23/1/2023]
- VIQUIPÈDIA. [Taxonomia de Bloom](#). [Consulta: 23/1/2023]